

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Politična nesposobnost nemško-liberalne stranke.

(Pogrebica bivšemu poslancu dr. Duchatschu).

Bivši državni poslanec mestne skupine maribor-ptaj-slovenjgraške doposlal je županom svojega volilnega okraja pismo, v katerem je se poslanstvu odpovedal. Ta politični testament imamo sedaj v rokah. V njem pravi g. dr. Duchatsch, da odloži poslanstvo zaradi svojih rodbinskih razmer, to pa nerad, posebno v sedanji dobi, ko je treba popolnih ali celih mož, da — ne žaleč opravičenega prava drugih narodnostij — branijo Nemce in pravice, ki tem gredo vsled njihove „kulture“ in zmožnosti, ter se odločno upirajo „ultramontanizmu“ (rimsko-katoliške Cerkvi) in feudalizmu (nekdanjim pravicam grajščakov), ter se potegujejo za svobodo in ustavo. Ob konci prosi, naj župani blagovolijo skrbeti, da bo namesto njega izvoljen zopet mož liberalce, „fortšritler“ in se bodo tako narodi v državnem zboru brez uplivanja mešnikov sešli in sprijaznila, da zavlada pravi in vstrajni mir in očetnjava dobi prejšnje blagostanje.

Tako se glasi ovi testament. Količkaj v političnih zadevah zveden človek takoj spozna, da ove puble besede komaj zakrivajo popolno nesposobnost liberalne stranke vzeti v Avstriji vladno kormilo v svoje roke. Besedni otrobi obsojajo prav obupno dosedanje delovanje liberalne stranke. Celih 20 let imela je vladno kormilo v rokah; g. dr. Duchatsch sam pravi, da je 2 leti vestno izpolnjeval poslanstvene dolžnosti, a vendar naposled priznava, „da je še treba: narode pomiriti in očetnjava dati prejšnje blagostanje nazaj“. Prav razločno se reče to: nekdanj bilo je vse boljše pri nas, mi liberalci pa smo vse skazili in se zastonj trudili mnogo let Avstriji pomagati; mi smo za nič, poborimo šila in kopita in dajmo boljnim ljudem od nas prostora, da pomirijo narode in pomagajo Avstriji do nekdanjega blagostanja; mi smo za ta posel nesposobni. G. dr. Duchatsch je toraj prav nedosleden, ako županom nasvetuje izvoliti zopet liberalca, zlasti liberalca „fortšritlerja“. Liberalna stranka

je v 20. letih dovolj časa in prilike in veljave imela pomagati in dognati, kar je obetala. Tega ni storila. Vsi resnobni politikarji smatrajo to stranko sedaj kot nesposobno še tem bolj, ker je na dvoje razklana. Starim liberalcem vodja ostal je česko-nemški poslanec dr. Herbst, liberalcem „fortšritlerjem“ pa štajerski grof Walterskirchen. Nebena teh strank ni sposobna vlado prevzeti. Dr. Herbst bil je sam minister in sploh smo 20 let čakali na rešilna dejanja. Dalje ne moremo čakati. Še menje sposobni so „fortšritlerji“. Zraven publih besed beremo na teh gospodov političnem črteži: „proč z dualizmom, proč z volilno pravico velikih posestnikov, kulturna borba in „boch“ nemštvo“. Ta črtež je neizvršljiv, vsaj popolnem in od „fortšritlerjev“ samih. Kajti kdor misli, da je še mogoče vse avstrijske narode ponemčiti, ta je nalašč slep; „kulturno borbo“ t. j. preganjati katoličane, je toliko, kakor zmešnjave in težave, kojih je itak dosta, še pomnožiti in zatirati najbolj zanesljivi živeli obstanku avstrijsko-ogerske države; volilne pravice vzeti velikim posestnikom ne morejo liberalci brez samomora in dualizem je do l. 1888. postavno nedotakljiv. Tudi so Magjari še premočni. Vsakšno ministerstvo dualizmu protivno so še v stanu vreči. Ni toraj misliti, da bi svitli cesar takšne ministre pozvali. Sploh liberalci s „fortšritlerji“ vred so nesposobni za vladovanje. Njihova politična nesposobnost je potrjena po 20-letnej skušnji in podpisana po neizvršljivem političnem načrtu. Najboljše storijo, ako se umaknejo po zgledu g. dr. Duchatscha iz političnega pozorišča v Avstriji. Želimo toraj, naj dobi g. dr. Duchatsch kmalu še več naslednikov, ki bodo položili svoja poslanstva; on sam pa nam Slovencem ostane v spominu političnega „renegata“. Najznamenitnejši politični čin mu je, da je sam rad odstopil. Naj počiva v miru!

Govor slovenskega poslanca dr. Dominkuša

(v štajerskem deželnem zboru dne 2. julija t. l.)

„Svoje opazke bodem omejil samo na nekatere točke o dušnem vprašanji, ki so tesno zve-

zane z gospodarskimi razmerami. Sodim, da se ne smem izogniti razgovoru o teh vprašanih, ker so v zadnjem državnem zboru glede slovenskih srednjih šol sklenene resolucije prozvale raznih izjav in ker se naadam, da bo de pospešilo porazumljenje, ako mi pojasnimo svoja prizadevanja v tej zadevi. Saj se čestokrat poruši mirno skupno življenje zbog tega, ker se ljudje ne razumejo in si stvari prav ne tolmačijo.

Pričeti hočem z izjavo čestitega člana ustavoverne stranke, ki je rekel: „Mi hočemo vse temeljne pravice, ki so določene z ustavo, uresničiti, odkrito in pošteno; izveli bodemo odkrito in pošteno tudi § 19 po njegovem smislu“. Priznati pa moram, in v tej zadevi smem reči, da govorim tudi v imenu svojih somišljenikov, in ako se oziram samo na naše posebne razmere v Štajerskeji, da jaz ne mislim na zadnje posledice tega člana, kateri, kakor znano, v 3. odst. ukazuje, da se mora vsakemu narodu dati sredstev, da se izobrazí v svojem jeziku, ne da bi se ga sililo učiti se še kakenga drugega deželnege jezika. Naravnost povem, da v tem jaz ne vidim krivice, ako se naši mladeniči silijo, da se v srednjih šolah popolnem priučé nemškega jezika. Mi ne mislimo izpodrinoti nemškega jezika, našeji mladini ne skrečiti življenskega kroga in zapreti jim vhoda do zakladov nemške vednosti, a mi zahtevamo, da se opraví čeni prostor pusti tudi materinemu jeziku slovenske narodnosti, oni prostor, kateri mugre iz pedagogičskih in etiških razlogov. Glede ljudskih šol razširja se po deželi fraza: „saj ni treba, da bi se otroci učili slovensščine, saj to užé itak seboj od doma prinesó“, fraza, katera se more slišati samo z začudenjem iz ust olikancev ali takih, ki hote biti olikani. Znano je, da izaklad besedij, kateri otrok prinese seboj v šolo, obseza samo predočbe, katere so se mu doma utisnile. Nalog pouka pa je, da razširja ta zaklad besedij in da s pravili jezika razloži otroku tudi pravila mišljenja. To duševno delovanje more se pa vršiti samo v onem jeziku, v katerem otrok misli, dakle v njegovem materinem jeziku. Iz tega uzroka je naredba, da se na prvej stopinji pouka uči užé v dveh jezikih, pedagogičska nesmisel. To načelo pa ne izključuje, da bi se nemški jezik v višjih razredih spodnještajerskih šol ne poučeval kot učni jezik poleg slovenskega učnega jezika. Tem načelom pa ne odgovarja postojéči učni načrt in zdanja navada po ljudskih šolah.

Ravno tako se pa tudi na srednjih šolah neposredno in neorganično uvaja nemški jezik. Slovenski učenec, ki ima najpotrebniše znanje nemškega jezika, dobi ob svojem pristopu v prvi razred na mah samo nemške knjige, nemške učitelje in zmagati more vse teškoče samo z najsrajnejšo marljivostjo, da bode tudi razumel ono, kar se mu ne posreduje z materinim jezikom. A nerazmerno velik broj učencev nij temu kos ter odpade;

tem učencem se zapirajo vrata učnih zavodov, katere pa vendar vzdržuje tudi davkovski goldinar, katerega so slovenski starši prislužili z žuljavimi rokami. Drugi del učencev pa prične vsled presilnega truda in tudi zbog revščine hirati in pogine. Malo, jako malo jih dospe svoj cilj, a tudi ti se nijso navadili onega, kar so si s tolikimi žrtvami prisvojili, izraziti zopet v svojem materinem jeziku; s tem, kar se je učil, ne zna v materinščini kasneje v svojem položénji kot uradnik, zdravnik, tehnik ali odvetnik, koristiti narodu, čegar sin je, — on je za svoj narod zgubljen. Pod prejšnjo vlado je bilo tudi nevarno, ako so se ljudje, ki so imeli javne službe, potegovali za narodnostne pravice prebivalstva, ki so pa vendar tesno sklenene z gospodarskim napredkom. Slabi značaji iskali so svojega dobička in prisegali na zastavo renegatstva, boljši pa so sicer ostali zvesti v sreči, a delati nijso smeli, narod pa je hiral in siročina se širi mej njim. Nebčem reči, da so bile navedene razmere jedini uzrok, a zadolžile so gotovo mnogo, da je gospodarska kriza mej kmetskim stanovništvom spodnještajerskim bolj razsajala, nego kje drugod. Pogledite samo na dolgo vrsto eksekutivnih dražeb po časopisih, pa boste videli, da $\frac{2}{3}$ teh zadevate Spodnje Štajersko; pogledite na zapisnik zaostalega davka, pa boste tam našli Spodnje Štajersko s 60—80%, ne kakor je dejal g. poročevalec z 20%, kljubo temu, da se davki brezozirno izterjavajo. Takšna je v istini bogata dedščina, katere imajo po izreku nekega spodnještajerskega državnega poslanca pričakovati štajerski Slovenci! (Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kaj kaže bolj pritlična gruškova drevesa po vrtilh saditi ali visokodeblata.

M. O tem vprašanji grejo misli raznih sadjerejcev precej narazen in večina pritrjuje tistim, ki pravijo, da so visokodeblata drevesa boljša od nizkih, pritličnih, ktera so po njihovih mislih mala in kratkega življenja in tako tudi le malo sadja rodijo in tedaj malo dobička vržejo. Tem nasprotujejo drugi, po lastnih dolgoletnih skušnjah podučeni, sadjerejci rekoč, da so pritlična gruškova drevesa hasnovitejša, ker prej rodijo in ker jih prirodek od leta do leta jednak ostaja in tedaj najbolj zanesljivi dobiček prinašajo. Skušnje so pokazale, da pritlične gruške najlepše rastejo, če so v vrstah 2-6 metr. vsaksebnih in drevo v vrsti po 3 met. od drevesa posajene. Drevesa si ne smejo v posameznih vrstah naravnost nasproti stati, ampak morajo biti v tako imenovani vže od starih rimskih sadjerejcev pohvaljeni petorki posajena biti.

Po taki razvrstitvi stoji drevo od drevesa po 3 metre narazen. Bliže skup pritličnih grušek sa-

diti skušnja odsvetuje, ker sicer zemljo premočno izsesajo in jo preveč obsenčijo, kar zopet koreninam solnčno toploto jemlje in tako njihovo rodovitnost manjša. Jih širje narazen saditi pa tudi ne sodi, ker še s tem ne dosežemo ne večjih in ne lepših dreves pa tudi ne več in boljšega in lepšega, zdravejšega sadja.

Po gori priporočani saditvi na določenem zemljiščnem prostoru ravno toliko drevesne tvarine priraste, kolikor z visokodeblatimi drevesi po 6 metrov vsaksebi posajenimi. Haski toraj pritličnih gruškovih dreves se dajo na kratko v sledeče besede povzeti: ker so drevesa le bolj nizka se more sadje z njih lažje pobirati in se tudi tako lahko ne poškoduje ko pa sadje visokodeblatih dreves. Sadje se more o vsakem času pobirati, kar je pri visokodeblatih drevesih le takrat mogoče, kedar je zrak miren in ni vetra. Pa tudi tisto sadje, ki samo ob sebi skapa, se, ko ob tla vdari, ne poškoduje toliko, kakor če z visokih dreves pada na zemljo, ki je med pritličnimi drevesi obdelana in ne trda. Ker so pritlična drevesa bolj gostovejnata in nizka, vetri sadja ne morejo tako lahko sklestiti kakor z visokih dreves; tudi posamezna drevesa bolj gosto posajena dajejo neko posebno zavetje tudi najmočnejšemu vetru nasproti.

Dalje se mora tudi vrajtati, da pritlična drevesa prej rodijo. Nekatere grške na kutine cepljene že v drugem in tretjem letu sad prinašajo tako da je dostikrat treba rani rodovitnosti v okom prihajati s tem, da se sadni nasad poščipa, ker bi sicer drevesa na preveliko škodo rasti rodila. Od pritličnih dreves se sme tretje ali četrto leto dobro sadje pričakovati, od visokih še le v sedmem ali osmem letu. Pritlična drevesa tedaj dosti prej rodijo ko visokodeblata.

Gruškove sorte, kakor Vojvodica Angulemska, Duchess d'Angoulime grška klergovska, Beurre Clairgeau in grška anžuska, Beurre d'Anjou, imajo debeli sad in so v sadovnjaku tudi ko pritlična drevesa rano godna in na kutino cepljena lepa in rodovitna. Kutina najlepše prospeva v pešnati nekoliko vlažni ilovici in zato ljubijo tudi pritlične na kutino cepljene grške bolj vlažno stališče.

Ugovarja se tudi proti pritlikovcem, da so le kratkega življenja. Pa skušnje kažejo, da dosežejo starost od 30—40 let, v katerem času dokaj zdravega in lepega sadu rodijo. Kdor ima toraj pripraven vrt za grške, vrt mora biti zaveten, zemlja rahla, globoko predelana, bolj ilovična ko pa peščena in zmerno vlažna, ta naj seže po pritličnih gruškovih drevesih in trud se mu bode izplačal. Iz rečenega je tedaj jasno, da pritlična drevesa kažejo za dobro obdelani sočivni vrt med sočivne gredice. Tu bodo gotovo taka drevesa svojo dolžnost storila.

Muhe v hlevih in kako jih pregnati.

M. Da preganjanje muh iz hlevov kaj izda, je pred vsem drugim na prvem mestu snažnosti

na dvorišči, v hlevu in pri živini treba. Najprej ne sme nič, kar bi muham hrano podajalo, po raznih mestih raztrošeno biti. Ostanki jedil, sadja, živalski izločki, pomije in vse take podobne stvari se morajo skrbno odstranjevati in zagrebati. Če ima hlev lesene stene, tako se morajo te z lugom vmivati in namakati. Kar gnoju in kompostu hasni, vse to je muham na kvar, toraj potrošanje gnoja z gipsom, polivanje z vitriolom, potrošanje s prstjo, steptavanje, obsenčavanje in zmerno zamakanje. Solnčna svetloba se mora, dokler je najhujša vročina po dne, od hleva odvracati po zastorih, deskah, vejavi itd. Dalje je treba v hlevih limance razpotekniti, skledice s cukrovo sladko zastrupljeno vodo razpostaviti, vendar pa da živina ne more do nje. Na Laškem pod hlevnim stropom razpotezajo za prst široke bele lanene trake, ki so s kako z mišnico zastrupljeno barvo pobarvani, na ktere se muhe rade po noči vsedajo. Oni deli trupla pri živini, ki so muham najbolj izpostavljeni in kamor se najraje vsedajo, kamor pa rep in drugi udje ne segajo, se morajo večkrat s stočnim lavorikovim oljem pomazati, ktere ga olja se muhe ogibljujejo. Najmarljivejše pokončevavke muh so lastavice, ktere je treba na vsak način vabiti, da se pri hiši nastanejo in gnjezdijo.

M. Drn pod sadnim drevjem je temu škodljiv, ker drn vso vlago, ki je za prospevanje sadnega drevja potrebna, posrka in tudi druge hranilne snovi iz zemlje na se potegne. Iz zemlje, ki je z drnom preraščena, dosti več vlage izpuhti, nego iz take, ki nima drna. Sadno drevje se pa toliko prej posuši, kolikor manjša je moč zemlje vlago nazaj v sebi podržati, in kolikor bolj plitvo drevje svoje korenine poganja. Na peščeni zemlji in pod mladim drevjem je toraj drn zelo škodljiv. Globokokoreninaste rastline, kakor lucernska detelja, drevje še prej pomore.

M. Osat se zatre najboljše po primeri premijavi posejati. Seveda tudi obdelovanje zemlje mnogo v dosego tega cilja pripomore. Repič n. p. je velik sovražnik osata, kjer stoji repičeva rastlina, tam se osat ne pokaže. Ako se v osmih letih med druge poljske sadeže enkrat repič poseje, se bode osat s tem do dobra pregnal.

M. Da ovce ne žrejo lastne volne, jim je treba borovega vejičja položiti ali jih pa z debelo mletim lupinenim zrnjem krmiti.

Lepega bikiča pinčavskega plemena imajo na prodaj na vinorejskejši šoli v Mariboru. Kdor ga kupiti želi, naj se oglasi pri adjunktju g. Jul. Hanzeljnu.

Dopisi.

Iz Ormoža. (Novo društvo). Da se budi in širi narodna zavest in razni posebno pa gospodarski nauk in omika med slovenskim ljudstvom ormoškega okraja, da se branijo narodne in vse

druge pravice omenjenega ljudstva in pospešujejo materialne in duševne koristi jegove, sklenoli so ormoški rodoljubi osnovati v ta namen katoliško slovensko političko društvo v Ormoži z imenom „Sloga“. Posebno potrebno postalo je povsod tako društvo v sedanjem času, ko se političko življenje močno razvija in v vse kroge prebivalstva sega. Zavesti se mora toraj kmet svojega političkega stališča, da potem značajno brani svoje pravo. Razvidevši to potrebo, predložili so rodoljubi ormoški pravila slavnej c. k. namestniji gračkej ter dobili od sl. c. k. okrajnega glavarstva ptujskega 23. t. m. sledeči odgovor v slovenskem jeziku: br. 9222. Gospodu dr. Ivanu Geršak-u, c. kr. notarju kot nadstojniku odbora za vstanovitev katoliškega slovenskega političkega društva „Sloge“ v Ormoži! Gospod namestnik so me z dopisom 7. t. m. br. 10103 pooblastili gospodu nadstojniku vstanovitelskega odbora naznaniti, da vstanovitev katoliškega slovenskega političkega društva „Sloge“ v Ormoži na podlagi predloženih pravil ni prepovedana. C. kr. okrajno glavarstvo v Ptuiju dne 14. julija 1880. C. kr. okrajni glavar: Trautvetter m. p. — Kmalu sklicali bo se v Ormož zbor, da se društvo konstituira. Zategadelj opozorujemo vže naprej ljudstvo ormoškega okraja, da se tega velevažnega mu društva krepko oklene!

Iz Trsta. (Zavarovalnica) tudi na Štarskem znana „Riunione adriatica di sicurtà“, obhajala je dne 21. jul. t. l. svoj občni zbor. Pri tej priliki je se zopet spoznalo, da ovi zavod redno napreduje v kljub temu, da je veliko zavarovalnic, ki druga drugej napotkov in opovir delajo. Riunione adriatica obstaja uže 42 let in je v teku tega časa izplačala 90 milijonov goldinarjev zavarovanščine. Reservni fond ima 23 milijonov založenih. Delničarjem se izplača od lanskega dobička 36 fl. na vsako delnico. Zadnji čas je se društvu posrečilo v Dalmaciji pridobiti zavarovanje cerkvenih poslopij. Vse tamošnje škočije obiskal je društveni inšpektor g. M. Simettinger z velikim uspehom. Tega ima zahvaliti izvrstnim priporočbam milostljivih knezoškofov Mariborskega, Graškega in Celovškega.

Iz Frauheima ali Framu. (Še nekaj podatkov k nesreči) dne 18. jul. t. l. naj objavi pri nas mnogo čislani „Slov. Gospodar!“ Toča je padala $\frac{3}{4}$ ure debela kakor lešniki, orehi, kokošja in gosinja jajca. V višjih legah sipalo je še večji led. V Rančah je tehtala po 1 stari funt. Pričela je pri sv. Arihu na visokem Pohorji. Pobito je na hribih vse, kar je bilo zeleno. Grozni nalive splavil njive s krompirjem vred v nižave. Toča je prebila slamnate in ciglene strehe. V nekeji hiši so se ljudje pod mizo skrili. V Framu samem nastala je silna povodenj. Potrgalo je 5 mostov in 4 brvi. Deroča voda je tržaško veliko cesto preplavila in se potem razlila po najlepših njivah proti južnej železnici pri Račah. Mlinar Krajnc in njegovi so komaj smrti všli, ker je voda v hišo

pridrla. Cela fara frajhamška je zadeta, najbolj oni prebivalci, ki stanujejo v hribovitem in goratem delu župnije. Tukaj je se bati lakote. Fara šteje 92 kmetov in polkmetov, 127 želarjev in kočlarjev, 115 viničarjev in oferjev, skup 1987 duš. Par dni poznej t. j. 21. jul. udarila je strela v hišo Podkrižnikovo v Rančah. Pogorela je hiša in ves živež!

Iz Šmarijske okolice. (Letino) bomo bržčas imeli prej slabo nego dobro. Osobito po naših goricah ali vinogradih nam kaj slabo kaže. Dne 21. maja nam je naredila slana veliko škodo. Kar je ostalo, to pa je toča dne 21. jul. pobrala. Mnogim je pšenico in oves omlatila, koruzo in druge pridelke grozno zasekala. Vinogradi so kar suhi ostali. Nevihta je pritiskavala tako silovito, da je brame podirala, drevje lamala. Še stari ljudje kaj enakega ne pomnijo. N-srečneži vzdihujejo in stokajo, kaj bomo jedli, s čim davke plačali, katerih je povsod dovolj. Tudi to nam dela veliko težavo, da so sejmi prepovedani in tako še menje do denarjev moremo!

Iz Šaleške doline. (Nesreče). Blagega časa žetve se je vže zdavnej naš kmetič veselil, da mu bo dolgo zaželeno žito, rž in lepo rumena pšenica trud in delo obilo poplačala. Ali človek obrača, Bog pa obrne. Dne 20. t. m. je po mnogih krajih, zlasti vinogradih in polji, toča hudo potokla. In zopet 21. t. m. bila je tako huda deževna nevihta, da je po mnogih krajih celo kozolce podiralo in drevje ruvalo. Samo ob sebi se ume, koliko je zlasti turšica in drugo žito v tej hudej viharnej deževnej plohi trpelo. Ena nesreča je redko sama. Zadelala nas je še druga nesreča to pa na naših vrtilih, namreč gosenice, manjše od rženega zrna. Teh vse mrgoli in pleže po zelji in perje do golih reber požira. Zaporedoma nas torej nesreče obiskujejo, čemur pa ni čuda, ako pomislimo, kako ljudje dobrega Boga vsak dan žalijo. Pregrehe se množijo pri nas, o kakoršnih prej ni bilo čuti. Ni dolgo tega, kar so 3 nečloveške matere svoje lastne otroke usmrtille ter sebi greh in drugim nesrečo nakopale. St.

Iz Rogatca. Skoro neverjetno je, kako so nekateri ljudje surovi. V Žetalah je na primer dne 18. t. m. nekdo pivca obesil za noge pred mesnico, kakor to stori mesar s teletom. Hotel ga je zaklati, ako bi si ne bil življenja odkupil. Moral mu je obljubiti vso živino iz svojega hleva. Le še potem, ko je siromak to obljubil, spustil je surovež človeka iz telečjih vislic. Sedaj ga drži sodnija pod ključem, da v kajhi premišljuje svojo turško surovost! — Nedavno je se v Rogatci obesil sicer priden tkavec, ker ga je baje sneha zaničevala, česar pa on prenašati ni mogel. Vendar je mogoče, da je strašno misel: sam sebe umoriti, v grozno djanje dognala huda toča, ki mu je ves pridelek pobila. Se vé, da ga niso mogli po krščanski navadi pokopati. Pogreb je torej bil, kakor da bi

kakšnega mačka pokapali. Bog nas varuj samomorskih mislij!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar bodo dne 18. avgusta stari 50 let. Mnogo skušani vladar bodo pri tej priliki zopet prejeli novih dokazov, kako so jim narodi avstrijski verno udani! — Deželni zbori so dokončali svoje zborovanje; ta teden bil je zaključen gališki, dalmatinski in bukovinski deželni zbor. Ministerstvo grof Taaffejevo je s tem zopet pokazalo svojo spretnost, ker je vključil dolgotrajnemu zborovanju državnega zbora našlo časa za deželne zборе, ki že 2 leti niso bili sklicani. — Dunajski shod avstrijskih strelcev je tudi bil vrlo dobro obiskovan, vršen in dokončan. Vključil temu, da so bili navzoči večidel sami Nemci, ni bilo do malega čuti o „nevarnosti nemštva“ pod ministrom Taaffejem, kakor so želeli nemško-judovski listi dunajski. Marveč domoljubje avstrijsko osramotilo je vse judovsko ščuvanje. To je vele pomenljivo znamenje! Tega ne more niti celjski freimaurer Forregger več motiti, čeravno si je prizadeval nemške strelce naščuvati zoper slovanske; res, grda lastnost poslanca voljenega v Celji itd. — Na Kranjskem hočejo si nemčurji pomagati z leganjem; nek ljubljanski kričač je v dunajske novine telegrafiral, da so slovanski kmetje ubili nemškega potnika v Škofji Loki. Vse je zlegano! — Vojaki dobijo nov navod za „ekserciranje“. Tako zvano naglo koračenje preneha; gledalo se bode menje na „marširanje“ več na streljanje. — Hrvati so res v hudih zadregah vsled svoje magjarsko-ljubne politike. Nadejali so se, da bo kmalu vojna krajina spojena s Hrvatsko, a sedaj Magjari vidno vse odlagajo. Krajino smatrajo čedalje bolj kot magjarsko deželo. Kajti zakon o številjenji ljudi in živine objavili so ondi le v magjarskem jeziku. Kako mora to ponositi Hrvate jeziti!

Vnanje države. Turški sultan je res odbil sklep evropskih velevlad ter neče ničesar čuti, da bi Grkom prepustil mesta: Janino, Mezovo in Lariso. Vse se čudi in vprašuje, ali bodo vlade ovo zaušnico mirno sprejele ali pa lažnjivega turškega divjaka zgrabile in v Azijo zahitile. Pravijo, da je 12 vojnih oklopnice že na morji v Turčijo pod vodstvom angleškega admirala Semourja. Mogoče pa je, da se vlade pri tej priliki skregajo in zapletejo v boj. V tem slučaju bi turški zvijačniki imeli prav, ki se vedno zanašajo na razpor med evropskimi vladami. Doma se pa trdno pripravljajo na boj; iz Azije pozivljajo vedno več novincev; Bismark jim določilja oficirjev, le denarjev ni, ker Anglež neče Turkom ničesar več posoditi. Bolgari in Grki se tudi orožajo pa bi najrajše čakali do jeseni ali zime; Bolgarom dohaja mnogo Rusov v pomoč, Grkom pa Francozov. Bolgari utegnejo 150.000 mož na noge spraviti, Grki 42.000. Pristopijo še hrabi Črnogorci, ki so

se sprli s Turkom in svojega poslanika iz Carigrada poklicali nazaj, ker jim vedno leganje turško preseda. Vendar Bolgari, Grki in Črnogorci sami bi utegnili preslabi biti zoper Turke in Albance. Važno je toraj, kaj bodo Srbi storili in potem evropske velevlade, zlasti Italija, Avstrija, Ruska, Angleška in Bismark. Beremo, da bodo avstrijski vojaki iz Plevlje dalje marširali v Mitrovico in do Soluna, ako se ganejo Bolgari ali v Albanijo prestopijo italijanski vojaki. — Ob vodi Sem pretepali so se Albanci in Črnogorci; prvih je palo 44. — Rumuni so v nevarni koži; pehani od Bolgarov in Rusov, ker so na sredi med ovima slovanskima narodoma; Rumuni pomnoževajo svojo vojsko za 1 bataljon pri vsakem regimentu. — Ker so Rusi mnogo Judov zasačili kot nihiliste, začeli so ondi sinove Abrahamove nadlegovati. Vsled tega se Judov selijo cele trume v stradajočo Bismarkovo Nemčijo. Tukaj je že velika stiska zaradi živeža in zaslužka; socijalistične družbe se množijo vključ ostrej postavi, vseh socijalistov je baje 800.000. Sila kola lomi in Bismark utegne doma dobiti grozno revolucijo. Ta bo tem huša, ker so nemški, socijalisti s francoskimi v zvezi. Judi pa povsod ščujejo s freimaurerji vred. Razkristijanjene narode čakajo strahovite reči: uboštvo, glad, obup in revolucija. — V Severni Ameriki imajo tako dobro letino, da še nikoli takšne; cena pšenice močno pada! — V južni Ameriki so Chilenci vzeli mesto in trdnjavo Aricijo in tako je vsa zemlja v njihovi oblasti, zaradi katere so pričeli boj! — V Afganistanu so Angleži nekoliko uredili deželo s tem, da je bil iz Ruskega prišedši Abdulraman za vladarja ali emira izvoljen. Angleži se pomikajo nazaj v Indijo. — Grozovita nesreča je zadela španjski otok Manillo v Velikem oceanu. Silni zemlje potresi so porušili mesto. Vsa večja poslopja, stolna cerkva itd. so v razvalinah; veliko ljudi in živine je ubitih; na večjih mestih šviga ogenj iz zemlje.

Za poduk in kratek čas.

Štajerska in nemško-liberalno gospodstvo od 1. 1861—1881.

VI. Dnes završimo s številkami preobložene sestavke. Malo še hočemo pogledati nekatere dolgove dežele štajerske injeno od prednikov podedovano imetje. Da smo zakladu ali fondu gruntne rešitve še 12.000.000 fl. dolžni, to smo že predzadnjič omenili. Prav za prav bi imeli samo polovico te svote dolžni biti, ko bi nam liberalci vsega ne bili skazili. Ti so namreč kedaj bodi denarje za ta zaklad odmenjene drugam porabili, namesto na bi bili vsako leto nekaj dolga poplačali. Breme bi se bilo v dobrih prejšnjih letih lahko znatno polajšalo. Vsled lehkomyiselnega gospodarstva liberalcev pa nas 12.000.000 fl. težki dolg v sedanjih slabih letih nemilo tlačí. Letos

smo prisiljeni vplačati omenjenemu fondu 604.840 fl. neusmiljena svota, čije dobri $\frac{2}{3}$ zadenete zopet kmetske ljudi, čeravno so ti uže davno svoj delež pri grutni rešitvi vplačali. Dalje teži nas trojni domestikalni dolg. Vsega je še 4.433.900 fl. in treba je letos za obresti 39.261 fl. Svota obrestna je zato primeroma do kapitala majhna, ker so odstotki obrestni jako mali, namreč $1\frac{3}{4}\%$, 2% in $2\frac{1}{2}\%$ v starem „schein-u“ računjeni. Naposled nadleguje nas dvojno posilno posojilo zaradi francoskega boja l. 1809. Dolga je še 2.187.649 fl. in obresti znašajo letos 23.055 fl. Ves dolg dežele štajerske znaša toraj okolo 18 milijonov. Pametno gospodarstvo skuša dolgove bitrej ko mogoče orestiti. No, liberalci se ne držijo takšne vsakdanje modrosti. Velikoveč plačujejo stare dolgove z novimi, kar je toliko, kakor žakelj iz rame prelagati na ramo. Jednako modrovali so nekateri liberalni poslanci graški. Nasvetovali so 8 milijonov v zajem vzeti in toliko pri zakladu gruntne odvezitve poplačati. S tem bi deželi ne bilo pomagano toliko, kakor štajerskeje branilnici, ki ne vé kam z denarji, ker so kmetski in mestni posestniki itak do nosa zadolženi in za večji kredit nesposobni. Za poslanca Knaffnom in njegovim nasvetom stoji štajerska branilnica in drugi denarstveni zavodi z denarji prenapnani.

Predniki zapustili so nam precej dolgov, a tudi nekoliko premoženja, s čigar čistimi dohodki bi lahko uže precej poplačali, ko bi nesrečni in zapravljeni liberalizem ne prišel vzmes. Dežela ima papirne rente za 4.645.000 fl., ki daje letos obresti 195.117 fl. To je lepa svota. Dalje imamo sreberne rente za 894.000 fl. Obresti je tukaj 37.548 fl. Dolžno pismo štaj. gruntne rešitve za 20.000 fl. daje obresti 538 fl., 1 delnica loterijnega posojila l. 1860 vrže 400 fl. in 1 akcija Rudolfove železnice 400 fl. Vse obresti znašajo 239.003 fl.

Vrhu navedenega pregibnega premoženja ima dežela štajerske več posestev, ki dajejo tudi še precejšnjih dohodkov. Na prvem mestu je Slatina in Doberna. Slatina je lani dala dohodkov 124.306 fl. Ker je pa potroškov bilo 78.899 fl. ostalo je čistega dobička 45.407 fl. Letos nadejajo se 51520 fl. a drugo leto celó 56.000 fl., če se ne bodo prevarili. Kajti število topličarjev ne raste premočno, nekatera leta še celo pojema. L. 1877. bilo je topličarjev 2376, l. 1878 samo 1916, lani pa 2335. Največ se speča denarja za razposlano kisló vodo, lani 803.660 flaš, ki so dale 80.080 fl. Marsikateri topličarji so se pritožili zoper te in une pomanjkljivosti. Deželni odbor skuša sedaj opravičenim željam ustrezati. Slednji čas je. Nezadovoljen topličar rad in lahko izostane, ako drugod najde boljše postrežbo. Tudi Dobernske toplice so še na dobrem glasu. L. 1878. bilo je 1070 topličarjev, lani 1165. Vsi dohodki znašali so 28.145 fl. vsi potroški 14.819 fl. Čistega dobička bilo je toraj 13.326 fl. Obojne slovenske toplice dajejo deželi štajerskeje po 60—70.000 fl. čistega

dobička. Drugod ne dobi dežela toliko, kajti Tobelbad pri Gradci vrgel je lani samo 24 fl. Naposled so deželina last nekatera poslopja v Gradci: deželna hiša, grad in 2 hiši mestni. Vse skup dajejo na leto dobička blizu 4800 fl. Vsi dohodki v gotovih denarjih od imetja dežele štajerske znašajo, ako še vštejemo dohodke od 3 gozdov pri Gradci, okolo 300.000 fl.

Mislmo sedaj ob konci teh sestavkov, da smo svojim čestitim bralcem, zlasti kmetskimi, dobro ustregli. Sedaj vendar imajo nekoliko jasnejega pojma o važnosti volitev v deželni zbor. Velja pred vsem davkovskemu žepu! Ni vse eno, ali deželno blagajnico v roke dobijo liberalci ali konservativci. Volilcem ne sme biti deveta briga, kdo mu nalaga deželskih doklad. Do sedaj so nam to opravljali liberalci vsa leta brez izjeme. Kako? No, o tem smo se sami prepričali. Najboljši dokaz njihove nesrečne roke so številke: l. 1861. smo shajali z 1.000.600 fl. Letos je treba 4.494.252 fl. Vrhu tega ostali so stari dolgovi skoro popolnem na miru. V zadregi se letos uže niso upali gruntnim posestnikom večjih doklad naložiti. Zato so se lotili indirektnega davka, v prvej vrsti krčmarjev in mesarjev. To bo naposled vendar še mestjane speklo. V Celji in Mariboru je uže tresnoló. Celjski in mariborski krčmarji so vladi poslali prošnje, naj ta zavrže sklep deželnega zbora, ki je naložil deželnih doklad tudi na vino, pivo, žganjico, rozolijo in meso. „Kajti, jamrajo, drugače ne moremo živeti.“ No, kmetje uže dolgo vzdihujejo: ne nalagajte nam bremen, katerih ne zmagamo več, a mestni liberalci so tukaj gluhi. Sedaj je do njih prišlo in takoj začnejo cviliti in tuliti in upijati: za božjo voljo, ne nalagajte nam, česar ne zmagamo! Neumneži, zakaj so pa verovali in še verujejo liberalnim listom, kakoršen je lagodna „Tagespošta“? Zakaj so goreli in noreli za liberalne kandidate in poslance pri volitvah? Tukaj je uzrok vsej nezgodi, tukaj naj ukrenejo na drugo pot, in boljše bo. Sedaj je še mogoče zabraniti občni propad. Ako pa ostanemo le še nekatera desetletja na stari stezi pa si pomagati več ne moremo. Mestjani in tržani bi naj s kmeti vred, spoznavši nesrečo 20letnega liberalnega gospodstva za davkovec v deželi, dali slovo dosedanjim in tem podobnim liberalnim kričačem. Molimo uže od pamtivekov: od kuge, toče... reši nas o Gospod! Treba je dostaviti: od liberalnih poslancev reši nas o Gospod. Amen!

Dr. L. G.

Smešničar 31. Tikvič skoz in skoz mirna in pohlevna dušica je imel jako prepirljivo ženo. Vsakokrat je morala imeti zadnjo besedo. Ko ga je ravno nekokrat zopet prav hudo ozmerjala in sicer vpričo prijatelja reče mož: „Nič se ne kregaj ne, ljuba moja, saj jaz dobro vem, da imam najboljšo ženo izmed vseh.“ „Vraga imaš, pa ne najboljše žene“, se zadere togotna žena.

J. M.

Razne stvari.

(Za po toči poškodovane Framčane itd.) začelo je c. k. okrajno glavarstvo nabirati milodarov. Po uredništvu „Slov. Gosp.“ daroval je v isti namen 6 fl. č. g. dr. Jož. Muršec, zlatomešnik v Gradci. Milostljivi knezoškof so darovali 10 mecnov ajde za seme in 30. fl. Bog plati.

(Goveja kuga na Hrvatskem) je prenehala. Prevoznja goved je dovoljena, toda le pri železniški štaciji v Brežicah.

(Po slepej ceni prodana) bila grajščina Gumpenstein v Gornjem Štajerskem za 100 fl. Cenjena bila je 60.000 fl. Kupil jo je na 3. dražbi nek Nemec iz Bavarskega.

(Morivec Zotter) zaradi petih strašnih umorov na smrt obsojen bil je v Gradci dne 26. julija v Karlovi obešen. Frančiškan č. o. Emerih bil mu je spovednik in spremljevalec do vislic.

(V Zavojah laškega okrajja) sta proti polnoči umorila dva tolovaja, med njima brščas Guzaj, premožnega in jako spoštovanega kmeta Martina Oblaka (Šavseka). Roparja sta streljala v sobo skozi okno in potem hišo izropala.

(Blisk) treščil je dne 27. jul. ob šestih zjutra v dimnik Rudolfove hiše v Levci pri Slov. Bistrici ter ubil v kubinji najprej moža, ki je na zajutrek čakal, potem še ženo. Možev mlajši brat je na pragu sedel in videl, kako je strela kot goreča metla po kuhinji švigala. Njemu ni storila nič žalega. Ženi je še srce bilo nekaj časa pa nevedneži niso znali pomagati.

(Konfiscirajo) v Ljubljani zopet slovenske liste zaporedom, med tem, ko tamonjni nemški listi ščuvvarji najgrše laži celó zoper žandarje slobodno raznašajo. Tako je uradni list „Laibacher-Zeitung“ zlegal, da bi bil v Medvodah nastavljeni žandar lahko zabranil tepež „liedertaflerjev“ pa ni hotel. To je žandarja tako razžalilo, da se je ustrelil. Žandarju bilo je ime J. Jan.

(Iz sv. Lenarta v Slov. goricah) poizvemo, da je predstojnik v Jablancih ob enem krčmar snažil svojo puško, to pa tako neprevidno, da se je sprožila in gostu Fr. Nimšaku v hrbet vsipala vse polno svinčnih zrn. Ko bi ranjenec strel od preja dobil, moral bi gotovo smrt storiti.

(V ognji je mesto Kisek) na Ogerskem, gosposka ulica in grad je do tal pogorel.

(V neugašeno apnenico) pal je fantič v Framu in se tako opeknel, da je v par urah izdehnul.

(Šolo ponemčevalnico) postaviti hoče „Schulverein“ v Pakerji pri Mariboru.

(Tesarja ubili) so fantje ponočnjaki na stezi med gornjo Polskavo in Slov. Bistrico.

(Grozna toča) je uničila pridelke v gornjem Zagorji v Hrvatskem.

Dražbe. 31. jul. Andrej Pačnik 7500 fl. v Konjicah; 4. aug. Alojzija Petelin v Bresternici 9009 fl.; 6. aug. Marija Friegl na Hajdini 405 fl. Al. Zupan v Bistrici 1430 fl. Jož. Sluga na Pla-

nini 4940 fl. Anton Požiček v Kostrivnici 1087 fl. 9. aug. Tomaž Drobnič v Stanošini 860 fl.; 11. aug. Martin Podplatnik v Cvetkovcah 6000 fl. Franc Goršic v Šalovecih 2600 fl. Treza Walland v Celji 33075 fl.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Jčmen	Oves	Taršica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . . .	8 70	5 60	4 70	4 —	6 10	5 40	5 60
Ptuj	7 30	5 50	5 20	4 10	6 —	3 70	5 50
Gradec . . .	9 57	7 57	5 42	4 45	5 68	— —	5 52
Celovec . . .	9 94	8 62	8 14	3 82	6 04	— —	— —
Ljubljana . .	11 —	7 25	5 36	3 80	6 77	4 20	5 90
Varaždin . .	7 50	5 30	4 60	3 —	6 30	6 —	6 —
Dunaj } 100	12 50	10 85	8 70	7 13	7 30	8 85	— 20
Pešt } Klgr.	11 60	10 10	8 70	7 45	7 22	4 65	5 —

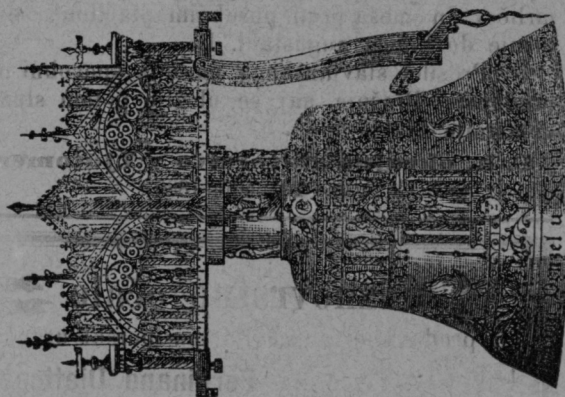
Livarna,
Badgasse Nr. 9,
blizu sl. cerkve.

Številnih priznanih
za zlate zvonove
je priredjenih za
ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v Mariboru,

zliava posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli kdo želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz brastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce dopošljemo, kdor jih želi, brezplačno po pošti!

Loterijne številke :

V Trstu 24. julija 1880: 78, 76, 26, 3, 11.
V Linci " " 21, 90, 59, 62, 53.

Prihodnje srečkanje: 7. avgusta 1880.

Najnovejši kurzi na Dunaji.

Papirna renta 71.95 — Srebrna renta 72.80 — Zlata rente 86.75— Akcije narodne banke 833.— — Kreditne akcije 276.— 20 Napoleon 9.37 — Ces. kr. cekini 5.56 —

Učenec

iz dobre hiše, ki je ljudsko ali meščansko šolo z dobrim uspehom dovršil, se vzame pri nekem urarji v Mariboru v uk. Učnine je plačati 150 gld. Več se zvé pri J. Leon-u v Mariboru.

3—3

Orgle

2—3

z 9 registri, prav dobro ohranjene, so za 400 fl. na prodaj pri cerkvenem predstojništvu na Dobrni (P. Bad Neuhaus bei Cilli) ali pri orglarji **J. Naraks-u** blizu Žalea (Sachsenfeld).

1—3

Padarska obrt

v Šent Jurji na Ščavnici s podporo 150 fl. iz okrajne blagajnice proti lečenju siromakov soseskih občin, s pravico lastne lekarne, cepljenja koz, ogledovanja mrličev in mesa proti posebnim plačilom, se razpisuje do konca avgusta t. l.

Prosilci slavjanskega narečja sposobni imajo prednost. Prošnje naj se uložijo potom službene oblastnije.

C. k. okrajno glavarstvo v Ljutomeru,
dne 20. julija 1880.

Raznovrstne očale

prodava in popravlja mariborski urar

1—3

Ferdinand Dietinger.

Organist in pevovodja

ki je zmožen tudi na gosli gosti ter je 3 leta obiskoval cecilijansko orgljarsko šolo v Ljubljani in jo z dobrim uspehom izvršil, išče službe. Sprejme tudi službo cerkovnika. Pisma naj se pošiljajo uredništvu „S ov. Gosp.“

1—3

1—3

Popolna razprodaja.

Uljudno podpisani naznanjam, da sedaj svojo zalogo poletnega in zimskega oblačilnega blaga za gospode in gospe, dalje črni luster in kažmir, belo blago razprodavam po najnižjej ceni.

V Mariboru.

Karol Hartnagel.

Barve za oljnate firneže

jako fino zribane, oljnate firneže, laneno olje, trpentinovec, lake železne, kropaove, damarjeve; vsakovrstne suhe barve, bronzo, zlato v listkih, srebro, čopiče, sploh vse, kar potrebuje lakirar, malar hiš itd. Robo prodavam na veliko pa tudi na drobno po jako znižanej ceni.

H. Billerbek.

Štacuna in zaloga:

v Mariboru, v gosposkej ulici „pri psovi“

Cenilnike dopošiljam franko in zapsonj, zunanja naročila izvršujem proti poštenu povzetju vestno in točno.

7—8

Nagrobne

† križe †

prodava po jako znižanej ceni

Danijel Rakuš,
trgovec z železjem

v Celji,

v Graškej ulici.

Križev je mnogo na izbiro. Zriskov ali črtežev pošljemo vsakemu radi brezplačno na dom, ako se za nje oglasi.

4—8

Cerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 31. šte. „Slov. Gospodarja“.

1880.

29. julija.

25.

Sad „kulturne borbe“.

Ko je železni Bismark pobil Francoze in pruskega kralja proglasil za nemškega cesarja, pričel je „kulturno borbo in preganja uže več let katoličane tako, da je v dušnem pastirstvu na Pruskem 1100 služeb izpraznjenih. Vendar se pa ta vlada ne sramuje trditi, da vse pomanjkanje duhovnov nima nebenega vpliva na ljudsko nravo t. j. pošteno življenje. Da je ta trditev gola laž, razkazuje in spričuje berlinski sodnijski časnik s številkami. Ta vladni časnik dokazuje, da je bilo četrto leto kulturne borbe, to je l. 1877, na Pruskem 2340 samorcev; sodnijskih preiskav je bilo v tistem letu 834.000, t. j. 200.000 več kot v prejšnjih letih. Kaznovanih je bilo: 890 osób zavolj krive prisege, 1969 zavolj hudodelstev zoper nravo, 9000 zavolj razžaljenja časti, 13.000 zaradi kaljenja očitnega miru, 15.000 zavolj telesnega poškodovanja, 47 zavolj tatvine, 885 zavolj umora in uboja, 3000 zavolj goljufije, 1022 zavolj pona-reje pisem itd.; vse to v enem letu v državi kulturne borbe! Številke govoré glasnejše kakor zamo-rejo besede govoriti.

Na Pruskem znaša množitev hudodelstev v zadnjih 5 letih 40%, in v glavnem mestu Berolinu so se številke podvojile. — L. 1873. je bilo na Pruskem 652.000 obsojenih; leta 1878 pa uže 868.000! Jetnišnica v Bohumu je imela l. 1872. 356 jetnikov, l. 1878. pa 2140. Od porotne sodnije kaznovana hudodelstva so se od l. 1871 pomnožila za 100%, hudodelstva zoper nravo pa za 294%. — Posebno se pa razodeva kulturna borba v pešanji vere, in obdivjanji ljudstva. V Berolinu tako rekoč ni več sledi bogaboječnosti; brezverstvo je povsod na dnevnem redu. Izmed 100 zakonov jih je le 31 cerkveno blagoslovljenih in izmed 100 otrok le 42 krščenih!

Še bolj očitno se kaže društveno spridenje pri sklepanji zakonov. V protestanškem Berolinu ni nič redkega, da se kdo zaporedoma poroči s tremi, štirimi baburami in se potem zopet od njih da ločiti brez drugega vzroka, kakor da se z njimi ne more porazumevati. — Tako zabrede ljudstvo, pri katerem zaradi liberalstva gine vera! Liberaluhi psujejo papeža in duhovne s „črno gardo“, in njegove vladarje s „črnim gospodarstvom“; toda poznamnjane številke so grozne črne pike, po katerih se smé prusko vladanje po vsi pravici imenovati „črno gospodarstvo“. Današnje brezverske šole pod liberalnimi učitelji povsod delajo ne le črnih pik, ampak strahotno črne oblake živinskih ostudnost in

hudobij, zlasti pri šolski mladini in velikrat še pri smerkovih pobalinih! Zgledov ni treba hoditi iskat na Prusko, zadosti jih naznanjajo domači časniki, sodnijske preiskave.

Razodeta vera.

I. Znamo, da kot nedvomljivo resnico moramo sprejeti vse, kar je Bog razodel. — Kaj se pa pravi „razodeti“? Ako ti na Gospodov dan svojemu prijatelju porečeš: „Danes je nedelja“, si li mu kaj razodel? Ne; ker je prijatelj to znal tudi brez tebe. Ali: Solnčni žarki te zjutraj še v postelji zasačijo, ti se prebudiš in na mizi zagledaš skledo z rutico pokrito ali odeto. Ne veš, kaj je v posodi. Radovednost te z ležišča spravi naravnost do mize, kjer rutico odgrneš, skledo odkriješ ali razodeneš. Pri tem ravnanji spoznal si, da je v skledi še nekoliko strjene prosene kaše, ki je sinoči preostala delavcem, a tega nisi vedel. — Kedaj toraj komu nekaj razodenem? Ako bližniku pokažem ali povem kaj takega, česar prvlje ni videl ali vedel; ako mu kaj skritega, skrivnega naznanim, t. j. storim, da on zve. Kaj tedaj se pravi to, da nam je Bog nekaj „razodel“? S tem hočemo omeniti, da nam je Bog povedal reči, naznanil resnice, o kojih prvlje nismo nič vedeli. Bog nam se razodeva na različne načine, n. pr. vže s tem, ker je svet tako lepo vredil, dal nam je na znanje, kako imeniten, mogočen, moder, dobrotljiv da je. To imenujemo naravsko razodetje. Ker pa tako spoznavanje človeku ne zadostuje za vzveličanje, zatoraj o tem ne razpravlja katekizem. Bog nam se razodeva še drugače, namreč na posebni nadnaravni način, kar je veliko večje važnosti od naravskega razodevanja. On nam namreč sam razodeva svojo voljo. To imenujemo nadnaravsko razodetje; toto moramo verovati.

Je li se pa Bog resnično razodeval? je mar res govoril z ljudmi? To je vprašanje, ki odloči vse. Na to nam odgovarja pamet in zgodovina z razgovetnim: Da! Bog nas je vstvaril — pravi katekizem, — da bi njega spoznali, njemu služili ter se večno vzveličali. Kdor se ni skregal še s svojo pametjo, moral bo priznati nemogočnost, da bi Bog posameznemu človeku izročil nalogo, naj si ta sam išče pot in pripomočke za dosego svojega namena. Tukaj je treba marsičesa. Pred vsem mora človek znati, da je Bog največje blago, večna resnica; mora poznavati svojo zvezo s Stvarnikom; mora vedeti, kaj Bog storiti zapoveda ali

prepoveda. Pri raznih opravilih človek potrebuje zanesljivega voditelja, kateri nas more in hoče podpirati. Skratka: Da bode človek zamogel doseči svoj blaženi namen, to mu je potrebno vedeti raznovrstnih resnic in poznavati veliko pripomočkov. Vsega pa človek s svojim umom pretuhtati in najti ne more; veliko resnic in pripomočkov mu je skritih. Bog sam moral je toraj človeku napraviti dotični načrt, moral je naznaniti ali razodeti svojo voljo, da se ravnamo po njej. Le po tem potu zamoremo Boga prav spoznati, njemu vredno služiti a sebe vzveličati.

Bog človeka ni pustil na cedilu. On, „ki je nekdanj velikokrat in različnim načinom očakom govoril po prerokih, govori tudi nam sedaj po Sinu, katerega je postavil naslednika vsemu“. (Hebr. 1, 1. s.) 1. Prvi človek bil je tudi prvi, ki mu je Bog naznanil ali razodel svojo voljo. Ko je vstvaril Adama, očeta človeškemu rodu, namestil ga je v raji. V tem prelepu vrtu razodel mu je svojo voljo, naznanivši, kar on kot Bog hoče, da človek kot stvar stori ali opusti. Vstvarnik je človeku izročil vrt, „da ga obdeluje in varuje. A zažuga mu rekoč: Uživaj slobodno (sad) od vsakega drevesa v vrtu; ali z drevesa od znanja dobrega in hudega, z njega ne jej; ako namreč od tega okusiš, bodeš umrl“ (Gen. 2, 15.). S tem je Adamu razodel Bog svojo voljo: zapovedal mu je obdelovati vrt, a prepovedal pasti lenobo; dovolil mu je uživati sad od vsakega drevesa, le jedno je izvzel, človeku naložil je post. Sedaj je Adam spoznal božjo voljo. Zvedel je ob enem plačilo za prelom božje zapovedi: ne bode li ravnal vsled naredbe božje, to ga čaka dvojna smrt, časna in večna. 2. Toda, nesrečni oče dal se je zapeljati po kači s pomočjo žene. Veroval je rajši lažnjivim besedam satanovim, kakor pa resnici božji. Bog je za prelom obljubil človeku smrt, a zvitá kača obeta božje veličastvo. Človek ravnal je zoper voljo, ki mu jo je razodel Bog. Za to mu gospod naznani drugo besedo, — besedo, kakor jo je bil zaslužil. Rekel je Evi, da je odslej njegova volja, da bo imela prestatí silo nadlog ter da bode pod oblastjo svojega moža. Adamu je naznanil, da je zemlja izgubila prvotni blagoslov, da je od sedaj ne bode obdeloval brez velikega truda kakor doslej, da mu bode brez težavnega obdelovanja rodila le trnje in oset, da bo si toraj moral kruh služiti „v potu svojega obraza“, to pa vse dotlje, dokler se ne povrne v zemljo, iz koje je vzet, da bo ga smrt spremenila v prah in pepel. To je bila nova beseda, s katero je človeku Bog razodel svojo voljo. Ob enem sta prva grešnika zvedela o sovraštvu med ženo in kačo ter kako bode toto nasprotje končalo. Po tem je pravični Gospod obojico iz rajskega vrta pregnal v otožni svet. (Gen. 3, 4—23.) 3. Sedaj je Adam bil med svetom; začel je Bogu služiti tako, kakor mu je bilo naznanjeno. Kako mu je žalost parala nehvaležno srce, tega človeško pero popisati ne more, ker tolike nesreče

ni še občutil nikdo; tolike sreče ni zapravila živa duša. Prva človeka sta v svojo nesrečo učila se, da moramo Bogu verovati, njegovo voljo spolnovati, moliti ga kot svojega vstvarnika ter mu služiti kot njegova stvar. Vendar v rane skelečega srca razliva se hladilno olje sladke tolažbe; sicer strogi in pravični pa vendar tudi brezkonečno vsmiljeni in dobrotljivi Bog človeka ne zapusti. Prvo, kar je zunaj raja Bog razodel Adamu, bilo je — mislijo sveti očetje — včlovečenje Sina božjega, prihodnji Mesija, ki bo človeštvo, z Adamovim grehom omadežano in pogubljeno, zopet pomiril z Bogom, rešil, vzveličal. To je bila prva verska skrivnost, ki jo je Bog razodel v razsodbi zoper hudobo duha, ki jo je dal Adamu gledati v podobi, ki jo je veroval Adam ter svojim potomkom, s kojimi je živel, verovati zapovedal. Res, ta obljuba je še temna in slabo določena, vendar je prvi žarek v gluhej noči. Kakor se cvetlica obrača proti solncu, tako se je človeški rod s tolažljivim upanjem oziral na brlečo lučico bodoče rešitve. 4. Kaj neki je Bog še več razodeval Adamu, Abelu, Setu in ostalim očakom prvih stoletij, to nam je neznano, ker nam sv. pismo o tem nič ne poroča. Le toliko nam pove, da sta vže dva sina Adamova Bogu, svojemu Gospodu, očitno darovala ter s tem svojega Boga in najvišjega Gospoda častila in molila. (Gen. 4, 4.) Brez dvombe sta storila to vsled razodetja božjega, ker sv. Pavel (Hebr. 11, 4.) piše, da je Abel svojo daritvo opravljal „v veri“, t. j. k temu gnala ga je vera, besede iz vestij božjih, ki jih je imel za resnico. 5. Za tem je bil Enos, vnuk Adamov, tretji oče, ki je „začel klicati ime Gospodovo“, pravi sv. pismo (Gen. 4, 26), t. j. Enos pričel je razodeto besedo božjo o prihodnjem Mesiji in rešitvi človeštva ljudem oznanovati, ljudi zbirati k očitnej službi božji ter Boga javno in skupno o določenih časih moliti, hvaliti, častiti, to pa z daritvami in drugimi pobožnimi šegami. Od tega časa toraj, t. j. od četrtega stoletja po vstvarjenji Adama, začeli so razodeto voljo božjo očitno pridigati in Boga očitno moliti. Verovali so besedi božji, verovali so in upali, da bo nastopil trenotek, ko bo ubogo človeštvo rešeno peklenskega jarma. A v tej veri, v totem upanju, v tem bogoslužji, s tem oznanovanjem razodete volje božje živeli so prvi očaki na svetu ter so svojce učili verovati, Boga spoznavati, njega moliti in njemu služiti, — spolnovati namen človeku odločen. Pri dolgem življenji je lahko oče učil svojih vnukov vnuke, n. pr. Adam dosegel je lepo starost 930 let. 6. To je trajalo kakih 1500 let. No, kakor so se tekom časa ljudje množili, tako so vse več in več odpadali od vere, zanemarjali molitvo, pojemale je pokorščina do Boga, pešala je čednost in strah pred Bogom. Ljudje so se grozovito popačili, misli njihove bile so hudobne, zato jih je Bog z vsemi ostalimi stvarmi pokončal s splošnim potopom. Samo Noe, deseti oče, ostal je zvest božjej volji,

bil je sè svojo družino pravičen pred licem božjim. Totemu je Bog razodel svojo voljo; zapovedal je namreč stesati barko, poleg tega pa ljudem oznanovati pokoro. (Gen. 6, 1. ss.)

(Konec prihodnjič.)

Albert Nagy,

župnik in dekan v Cirkovicah, † 13. januarja 1880.

II. Iz Podgorske za njihovo rahlo zdravje pretežavne fare prosijo v Doberno, kder so nastopili 21. julija 1847. Toda slabo zdravje njim tudi tu ostati ni dovolilo. Neko nedeljo, ko so morali dvakrat pridgovati, začeli so kri bljuvati. Težko je za skrbnega in gorečega dušnega pastirja ločiti se od duhovskih opravil. Nagy-ju je bilo to tem britkejšo, ker so bili s celo dušo vdani duhovskemu stanu. Videli so, da so dolžnosti velike, odgovornost težka. Duh jim je bil voljen, a telo slabo. Morali so duhovska opravila na stran pustiti in se v pokoj podati. Njegov sosed in prijatelj v Frankolovem jih v farovž sprejme. Tu so pomagali, ko so nekoliko okrevali, pri duhovskih opravilih, kolikor so jim slabe njihove moči pripuščale. Kakor hitro pa so nekoliko k zdravju prišli, so želeli težko breme duhovske službe zopet na svoje rame vzeti. Na njihovo prošnjo jim je bila podeljena dekanijska fara v Cirkovicah na Dravskem polju 1. junija 1861, kjer so 1. junija 1865 za dekana povzdigneni bili. Tu so z velikim blagoslovom delali do leta 1874. Takrat na svečnico jih na prižnici zadene mrtvoud, ter njihovemu apostolskemu delovanju konec naredi. Morali so, čeravno s težkim srcem, svojo ljubo faro zapustiti. Pa kam se naj podajo? Kje naj na rešilno smrt čakajo? Premoženja niso imeli. V tej sili je pomagalo blago srce visoke časti vrednega č. kanonika M. Glaser-ja, župnika pri sv. Petru. „Naj pa grejo g. Nagy k meni; srce in duri so njim pri meni odprte, da božji blagoslov pri bramu ostane“. Tako so prišli častitljivi bolenik v gostoljubni farovž sv. Petra, in so tu ostali 6 let, dokler niso po dolgotrajnej s čudovitim potrpljenjem prestanej bolezni 13. januarja t. l. v 70. letu svoje starosti se v boljši svet preselili.

V Cirkovicah so z vsemi silami delali za svoje ovčice; kakor da bi bili čutili bližnji konec svojega delovanja. Niso mirovali, kjer je šlo za blagor svojih ovčic. Kot zveden in ljubeznjiv prijatelj otrok so se radi k otrokom ponižali, da bi nje do prave krščanske omike povzdignoli; kršč. življenje, in zlasti cerkveno petje so pridno med njimi širili. Bili so izgleden pridigar, neotrudljiv spovednik. V spovednici zgubljene ovčice k Bogu peljati, jim je bilo srčno veselje. Niso samo ob nedeljah in praznikih spovedovali, temuč tudi ob delavnikih; ne samo kratek čas, temuč mnogokrat dopoldne in še dolže, dokler niso zadnje duše potolažili. Če so jim to veliko skrb njihovi prijatelji odsvetovali, češ, da je to za njihovo slabostno telo

pretežko in nevarno, so odgovorili: „Dokler morem, bom delal, — potem bom pa počival“. Ne da se tajiti, da je to njihovo neumorno delovanje bilo vzrok njihove težavne poznejše bolezni.

Že pred so si pri nekej vožnji, ko so se k boleniku peljali, levo nogo zlomili. Za mladih nog so vže bili nekoliko grbasti. Zavoljo tega in vsled velikih trudov in straha in mnovega sedenja je na stare dni njihovo truplo bilo tako skrčeno, da se je glava čisto na prsi nagnila in da niso mogli ravno stati. Vsled mrtvouda, je bila desna stran, noga in roka popolnoma mrtva. Niso mogli sami jesti, ne si pomagati. Zadnja leta jim je spanje zginolo in cele dolge noči, ko si drugi odpočinejo, so oni nosili britko težo bolezni. In to je trajalo celih 6 let. Pa vendar nisi slišal iz njihovih ust pritoževanja. Če so si kedaj zdravja želeli, je bil le vzrok, da bi radi sv. mešo služili, spovedovali in besedo božjo oznanovali. Vso moč in tolažbo v bolezni so iskali pri Bogu v molitvi. Kedar jih je kdo obiskal, najšel jih je, da so imeli v rokah duhovske molitvene knjige ali roženkranc. Radi so na zadnje dni brali sv. katekizem in druge pobožne bukve. Če si jih vprašal, kaj delajo, so odgovorili: „molim in trpim, ker druga za nebesa storiti ne morem“. Veliko zaupanje so vsikdar imeli na preblazeno D. Marijo. Ko še so bili v Cirkovicah, nastal je tam velik ogenj, ki je vkončal tudi jim hleve in gospodarsko poslopje. Ker pa je bila tudi cerkev v nevarnosti, niso farovža zapustili, temuč so čuvali hišo božjo. In ko je ognjena vročina prisilna bila, so šli v klet in so tam Marijo za pomoč prosili, naj brani svoj hram. Ko so potem nekteri farani prišli in rekli, da so cerkvo rešili, so rajni dekan djali pomenljivo: „O ve sirote! niste vi cerkve rešili, Marija je svoj hram obvarovala.“ H koncu njihovega življenja še njih zopet mrtvoud zadene. To in še druge težave so njim strašne bolečine prizadjale. V velikih stiskah so vedno molili, večkrat tudi glasno zdihovali: „Jezus in Marija pomagajta“. — Drugega žalovanja nisi slišal iz njihovih ust. Vsem, kateri so imeli srečo z njimi občeovati, so bili prijazni. Le slednje leto so silno malo govorili, tudi z najboljšimi prijatelji ne, kakor da bi hteli pokazati, da jim ni nič več za pozemelske pogovore. Svojih slabosti so se vsako soboto zgrevano spovedali, ter vsako nedeljo in praznik sv. R. Telo prejeli. Bili so tako srečni, da so še den pred svojo smrtjo nebeskega zdravnika sprejeli, in tako oskrbljeni bili s popotnico za večnost.

Kakor so bili vsikdar verni častivec prebl. D. Marije, in so njeno čast s posebno iskrenostjo oznanovali; tako ste isti sladki imeni Jezusa in Marije bile tudi njihove sadnje besede. Ravno, ko je zvonilo „večno luč“ ali zdravo Marijo, so svojo blago dušo izdehnoli 13. januarja 1880. Pogreb jim je bil slovesen. Slovo so jim v genljivih besedah govorili preč. g. kanonik Kovačič iz Maribora. Pobožno ljudstvo iz bližine in od daleka je truplo rajnega

duhovnika spremljajo na visoko pokopališče Matere božje „na Gori“, kjer čakajo vstanjenja blizu cerkve D. Marije, ktere zvesti sin so bili celo življenje. Lepo mrtvaško pesmico so jim zapele Petrovska dekleta za slovo. V slednji vrstici je lepo izrečena njihova gorečnost za čast božjo in njihova občudovanja vredna potrpežljivost v bolezni. Zato s temi vrsticami sklenemo: Božji časti, duš rešenju — Bilo posvečeno — Njih delovanje in v bolenju — Zdihi in trpljenje vse. — Duša v miru naj počije — Zdaj od trudov in skrbi, — Tam, kjer boljše solnce sije, — Rajska zarja rumeni.

Fr. Zmazek.

S svetimi rečmi se ne smemo šaliti.

Povsod najdemo takšnih mož, časi tudi žensk, ki se radi norčujejo s svetimi rečmi. Veseli jih neizrečeno, ako so s svojo šegavostjo koga v smeh posilili. Toda malokedaj pomislijo, da so pohujšanje dajali, posebno če so jih mladi ljudje, otroci poslušali. Vesten gospodar, pridna gospodinja tega ne trpi pri svojej hiši. Žali Bog, da je takšnih srčnih krščanskih mož in žen zmiraj menje.

Lansko jesen so nekde likali ali kožubali koruzo. Navzočih bilo je več odumnih fantov. Pogovorili se so poprej, da bodo enega zvečer slovesno pokapali. Res, eden izmed fantov se napravi, kakor da bi bil umrl. Črez navadno obleko potegne srajco in se vleže na klop, kakor da bi mrtev na pravici ležal. Njegovi tovarši mu napravijo mrtvašk spreved. Naložijo ga na nosle, jezičen krojaček vrže črez sebe srajco neke dekle in začne posnemati mešnika ter poje „miserere“. Na videz mrtvega pokopljejo z velikim norčevanjem najresnobnejših reči v prazen — polovnjak. Toda kaj se zgodi? Dva dni poznej je navidezni mrtvec res umrl. Pal je na gumno ali škedenj iz visočine tako nesrečno, da si je vrat prelomil in obležal k priči mrtev!

Raznoterosti.

(*Presbiterij stolne cerkve*) v Mariboru dobil je nov uže jako potreben tlak. Napravili so ga iz cement-plošč iz Judendorfa. Plošče so črne-bele in stane 1 □ seženj 12 fl. Pokrilo je se s takšnimi ploščami 24 □ sežnjev.

(*Cerkvo sv. Bolfanka v Slov. goricah*) so lepo obokali in prenovili. Posvečevanje bo ob priliki zlate sv. meše sv. Bolfanškega rojaka, č. g. dr. Jožefa Muršeca.

(*Faalski grajščak*) nad Mariborom grof Zabbeo pričakuje te dni visokega gosta. Poslanik rimskega papeža pri našem cesarji, preuzvišeni kardinal Jakobini pride tje grofa obiskovat.

(† *Rajni č. g. Franc Pukšič*) rodil je se pri sv. Vrbanu nad Ptujem 28. maja 1821. Bil je v mešnika posvečen v Gradci 26. jul. 1846. Služ-

boval je kot „capellanus supernumerarius“ v Negovi do 15. nov. 1848. kot kaplan pri sv. Ani na Krembergu do 29. avg. 1860, v Lembahu do 26. julija 1862. provizor ondi do 13. okt. 1862. potem zopet kaplan ondi do 30. dec. 1862. provizor pri sv. Juriji na Pesnici do 5. marcija 1870. župnik ondi, dne 1. marcija 1879 deficijent in 27. nov. 1879 mrlič v Gradci pri usmiljenih bratih. Bog mu daj večni mir in pokoj!

(*Za stavljenje katoliške stolne cerkve*) v Sarajevu darovali so v svojem imenu svitli cesar in v imenu cesarice 5000 fl., cesarjevič Rudolf 1000 fl., nadvojvode Ludvik Salvator 200 fl., Rajner 500 fl., Friderik 500 fl., kardinal Simor 3000 fl., finančni minister Szlavy 300 fl., vratislavski knezoškof Förster 50 fl. itd. Vsega nabranega denarja je 18670 fl.

(*Družba sv. Mohorja*) bo kmalu priredila knjige letos društvenikom namenjene. Med onimi slovenskimi pisatelji, čijih spisi bili so sprejeti in obdarovani, je tudi gosp. Josip Karba, kmet v Krapji ljutomerskega okraja. Sploh je pa vsa Karbova rodbina vrlo nadarjena, a tudi iskreno narodna!

(*Javno zahvalo*) izreka šolsko vodstvo pri sv. Duhu v Ločah konjiškega okraja č. g. kaplanu J. Korošaku, kateri so uboge otročiče na lastne stroške oskrbeli s katekizmi. Bog plati!

(*Pomanjkanje mešnikov*) postaja tudi na Oger-skem čedalje bolj občutljivo; zlasti redovnikov ni.

(*Sad novego šolstva*) kaže se posebno v samomorih mladih ljudij. Človek rad živi. Tem bolj strašno mora biti pamet zmešana in srce spačeno in prazno strahu božjega, ako se mladina sama pobija. Prestrašeni smo nedavno čitali, kako je se več dunajskih dijakov, to pa še bogatih staršev, samih ustrelilo. V Monakovem je se usmrtil eden 13 in eden 11leten deček, ker je prvega očee, drugega učitelj bil malo pokregal.

(*Posnemovanja vredno*) je postopanje nekega župana v Nassavskem na Nemškem. Tamošnji župan je prepovedal v krčme zahajati mladenčem, ki še niso 18 let stari. Zasačeni mladenec plača 1—2 fl. krčmar pa 2—4 fl. globe.

(*Kazen božja*) zadela je očivestno mestice Meiringen na Švicarskem. Prebivalci sami luterani so novega leta dan javno smešili in zasramovali katoliške mešnike, redovnike, cerkveno petje in obrede. Sedaj razsaja po mestu grozen „tifus“. Zbolelo je 200 oseb, umrlo 41, med temi 2 najhujša zasramovalca.

(*Častitljivo Marijo Kristino*), sestro cesarice Ane, žene cesar Ferdinandove, kraljico neapolitansko, rojeno princesinjo savojsko, bodo proglasili za „blaženo“ nebeščanko, da jo poznej uvrstijo med svetnice. Ravno te dni vršijo se dotične razprave pri sv. očetu Leonu XIII. v Rimu.